

EL MARC D'APLICACIÓ DE L'*ESTRATÈGIA TERRITORIAL*
EUROPEA: ESTRUCTURA ADMINISTRATIVA I COM-
PETÈNCIES EN MATÈRIA DE PLANEJAMENT ALS PAÏSOS
DE LA UNIÓ EUROPEA

JOAN MIQUEL PIQUÉ
Economista. Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona

SUMARI

1. Introducció

2. Competències en matèria de planejament als països de la Unió Europea i organismes que hi són relacionats

- 2.1. Alemanya
- 2.2. Àustria
- 2.3. Bèlgica
- 2.4. Dinamarca
- 2.5. Espanya
- 2.6. Finlàndia

- 2.7. França
- 2.8. Grècia
- 2.9. Irlanda
- 2.10. Itàlia
- 2.11. Luxemburg
- 2.12. Països Baixos
- 2.13. Portugal
- 2.14. Regne Unit
- 2.15. Suècia

3. Conclusió

ABSTRACTS

El marc administratiu que regeix els sistemes de planejament dels països de la Unió Europea és divers, tot i que tots ells tenen regulacions específiques en aquesta matèria. A partir d'aquesta premissa bàsica, l'article detalla les característiques principals de l'estructura administrativa dels 15 països de la Unió Europea, tot enumerant les competències de cadascun dels nivells de govern en el camp de la planificació urbana i territorial. Així mateix, es presenten els enllaços més destacats en relació amb la informació en línia dels organismes responsables de la planificació i les institucions relacionades.

El marco administrativo que rige los sistemas de planeamiento de los países de la Unión Europea es diverso, a pesar de que todos ellos tienen regulaciones específicas en esta materia. A partir de esta premisa básica, el artículo detalla las características principales de la estructura administrativa de los 15 países de la Unión Europea, enumerando las competencias de cada uno de los niveles de gobierno en el campo de la planificación urbana y territorial. Asimismo, se presentan los enlaces más destacados en relación con la información en línea de los organismos responsables de la planificación y las instituciones relacionadas.

The administrative framework which rules the planning systems of the European Union countries is diverse, although all of them have specific regulations about this subject. From this basic premise, the article details the administrative structure of the 15 member states of the European Union, enumerating the powers of each government level in urban and territorial planning. Also, outstanding links with on line information about the organizations in charge of planning and their institutions, are listed.

Le marc administratif en vigueur des systèmes d'aménagement des États membres de l'Union Européenne est divers, malgré que chaque État a une régulation spécifique dans la matière. A partir de ces prémisses basiques, l'article détaille les principales caractéristiques de la structure administrative des quinze États membres de l'Union Européenne, tout en énumérant les compétences de chacun des niveaux de gouvernement dans le cadre de l'aménagement urbain et territorial. Il présente également les principales liaisons relatives à l'information en ligne des organismes responsables de la planification et des institutions concernées.

EL MARC D'APLICACIÓ DE L'ESTRATÈGIA TERRITORIAL EUROPEA: ESTRUCTURA ADMINISTRATIVA I COMPETÈNCIES EN MATÈRIA DE PLANEJAMENT

1. Introducció

Si l'Estratègia Territorial Europea continua amb la seva progressió i s'aconsegueix elaborar un document que constitueixi un Pla Territorial de la Unió Europea, aquesta nova figura de planejament es trobarà en la necessitat de conjuntar territoris molt diferents, tant des del punt de vista físic com cultural, amb les consegüents diferències pel que fa a les respostes de planificació més adequades, i on conflueixen interessos molt diversos, que sovint seran contraposats. Necessàriament també, aquesta futura figura de planejament hauria de constituir un marc de mesures i línies d'actuació genèriques, però prou sòlides i específiques per tal de funcionar com a primer pas dels nivells de planejament posteriors, regionals o locals.

Aquestes dues qüestions, la concepció global del territori europeu i la concreció d'aquesta concepció en una eina de planificació útil i eficaç, constitueixen per elles mateixes camps d'anàlisi d'una rellevància molt notable. No obstant això, paral·lelament a aquests processos d'"europeització" i planificació del territori, s'haurà d'avançar en un tercer aspecte no menys important: l'encaix dels sistemes administratius dels diferents països i de la distribució de les responsabilitats en matèria de planejament urbanístic i territorial. Aquest tercer aspecte esdevé especialment rellevant si es té en compte que, molt probablement, l'evolució de l'Estratègia Territorial Europea acabarà afectant una de les qüestions més sensibles de la política europea: la cessió de competències per part dels estats nacionals a favor de la Unió Europea.

Per tal d'oferir una visió general i un primer element de debat, es presenta a continuació una descripció sintètica del marc administratiu vigent als països de la Unió Europea, així com de la distribució de les responsabilitats en matèria de planejament. Com a complement d'aquesta informació i per tal d'oferir la possibilitat d'ampliar el coneixement dels sistemes administratius i les institucions implicades més directament en aquest procés, es presenten també els enllaços web més destacats¹. Per aprofundir en l'estructura del planejament urbanístic i territorial als països de la Unió Europea caldrà adreçar-se a les

recents publicacions *The EU compendium of spatial planning systems and policies*, editades per la Comissió Europea per a cadascun dels països de la Unió.

2. Competències en matèria de planejament als països de la Unió Europea i organismes que hi són relacionats

La situació administrativa del planejament urbanístic i territorial a Europa és diversa, però tots els països comparteixen certes característiques, la més destacada de les quals és que en tots ells hi ha organismes públics responsables (per llei) d'ordenar l'espai del territori. A continuació es descriuen, de manera resumida, les condicions a cada país, així com els enllaços web dels organismes més significatius per tal d'ampliar la informació sobre les seves competències i activitats.

2.1. Alemanya

El sistema federal alemany, amb els seus tres nivells d'administració que comprenen la federació, els *länder* i els municipis, té un paper molt important en les qüestions de planejament. La descentralització es reflecteix en el sistema d'ordenació del territori, que es caracteritza per la divisió estatutària de competències entre aquests tres nivells administratius. Així, el sistema alemany de planejament es basa en una clara distinció de nivells d'ordenació, cadascun dels quals recolza en els seus propis fonaments legals, estructures organitzatives i subjectes de planejament, però que s'interrelacionen molt intensament gràcies als requeriments legals d'intercanvi d'informació, participació, coordinació i adhesió a les línies generals contingudes en certs plans elaborats en instàncies superiors².

¹Aquesta part de l'anàlisi es basa en els treballs realitzats per l'Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona en el marc del projecte europeu *Planum*, *European Journal of Planning On-line*, finançat per la Comissió Europea i dut a terme al llarg de l'any 2000 conjuntament amb diversos equips de recerca d'Itàlia, França, Alemanya, Portugal i el Regne Unit.

²Les responsabilitats en matèria de planejament a Alemanya comprenen figures diverses, tant des del punt de vista tècnic com des del punt de vista institucional. En

De manera resumida i a grans trets, cal assenyalar que les regions (els *länder*, corresponents al nivell NUTS 2) són els protagonistes de l'ordenació del territori, mentre que el govern central (federal) té un paper subsidiari, tot oferint el marc legal per al desenvolupament del planejament del territori de cadascun d'aquests *länder* (encara que en un context de decidida voluntat de consens). Així, la Llei Federal d'Ordenació del Territori atribueix als *länder* les competències per a l'elaboració de plans o programes per al seu territori i l'establiment de les bases jurídiques per a la planificació territorial del nivell subregional. A la vegada, els comtats tenen un apreciable nivell d'autonomia pel que fa a la planificació (tot i que, excepte a la Baixa Saxònia, operen mitjançant organismes administratius específics que agrupen diferents comtats), més enllà del que és comú a Europa. En el nivell més alt de govern, el Ministeri Federal d'Ordenació del Territori, Construcció i Urbanisme és l'encarregat de la coordinació i l'avaluació de les actuacions dels ministeris sectorials, mentre que els ministeris de Transport i Medi Ambient són bastant influents en el seu camp³. Addicionalment, dos organismes realitzen tasques de suport a la presa de decisions a aquest nivell: l'Agència Federal d'Ordenació del Territori (Bundesforschungsanstalt für Landeskunde und Raumordnung / BfLR, renomnat recentment Bundesamt für Bauwesen), i el Consell Assessor d'Ordenació del Territori (Beirat für Raumordnung), compost per representants de diferents organismes administratius, per l'Associació de Municipis i

aquest apartat es presenten, en extracte, les explicacions contingudes a "Constitutional Structure, Governance and (spatial) Planning System of the Federal Republic of Germany", traducció anglesa dels capítols introductoris del projecte *Deutsch-Polnisches Handbuch der Planungsbegriffe* (German-Polish Handbook of Planning Terminology), ARL/IGPIK (ed.), Hannover 2001. Igualment, l'exposició també té en compte els comentaris dels tècnics de l'Akademie für Raumforschung und Landesplanung (Acadèmia d'Estudis i Planejament Regional) de Hannover, als quals volem agrair la seva col·laboració.

³No obstant això, de fet, la significativitat del planejament territorial sembla que va disminuint progressivament, la qual cosa es fa palesa en successius canvis en la denominació del ministeri encarregat del planejament i la distribució interna de les seves responsabilitats.

experts alemanys i de països veïns. D'altra banda, l'Acadèmia per a la Investigació i la Planificació Territorial (Akademie für Raumforschung und Landesplanung / ARL, a Hannover), l'Institut Central de Planificació Territorial de la Universitat de Münster (Zentralinstitut für Raumplanung / ZIR), i l'Acadèmia de Planejament Urbà i Regional (Deutsche Akademie für Städtebau und Landesplanung) tenen també un paper important. Un altre actor molt significatiu és l'Associació de les Grans Ciutats d'Alemanya (Deutscher Städtetag, a Colònia), assessorada per l'Institut Alemany de Recerca en Temes Urbans (Deutsches Institut für Urbanistik, a Berlín), i a més, algunes autoritats metropolitanes coordinen el desenvolupament del seu territori, entre les que es troben la Kommunalverband Ruhrgebiet (Associació de la Regió de Hannover, l'àmbit de la qual ha estat oficialitzat recentment per llei), la Kommunalverband Mittlerer Neckar o la Umlandverband Frankfurt (substituïda actualment per un altre organisme amb àmbit i competències lleugerament diferents).

En primer lloc, cal fer referència als enllaços del Govern Central (l'Administració Federal):

- Bundesministerium für Verkehr, Bau- und Wohnungswesen: <http://www.bmvbw.de/>, el Ministeri Federal de Transports, Construcció i Habitatge, que equival a l'anterior Ministeri Federal d'Ordenació del Territori, Construcció i Urbanisme. Entre els seus serveis trobem l'Agència Federal d'Ordenació del Territori (Bundesamt für Bauwesen und Raumordnung), a <http://www.bbr.bund.de/>, que té una versió en anglès i amb la qual es pot contactar mitjançant l'adreça webmaster@bbr.bund.de. Es pot trobar, a més, una pàgina dedicada a la Comissió d'Experts que assessoren aquest organisme (Scientific Advisory Board), a http://www.bbr.bund.de/english/e_index.htm.
- Bundesministerium für Umwelt, Naturschutz und Reaktorsicherheit (BMU): <http://www.bmu.de/english/index.htm> és la pàgina inicial en anglès del Ministeri Federal de Medi Ambient, l'adreça general del qual és oea-1000@bmu.de. Cal fer especial atenció al Rat von Sachverständigen für Umweltfragen (SRU, Council of Advisors for Environmental Affairs, a

<http://www.umweltrat.de/homepgen.htm>), amb el qual es pot contactar a Martina.Lilla@uba.de. Com abans s'ha dit, altres institucions assessoren també els responsables del planejament:

– Zentralinstitut für Raumplanung / ZIR (Institut Central de Planificació Territorial de la Universitat de Münster) i Deutsche Akademie für Städtebau und Landesplanung (Acadèmia de Planejament Urbà i Regional). Podem trobar informació sobre aquestes dues institucions a <http://www.uni-muenster.de/Rektorat/forschung/fors-rpl.htm>.

– Akademie für Raumforschung und Landesplanung / ARL: <http://www.arl-net.de/>. L'Acadèmia per a la Investigació i la Planificació Territorial. El seu lloc web està íntegrament en alemany, i l'adreça general de contacte és ARL@ARL-net.de.

Igualment, cal destacar el paper de:

– Deutscher Städtetag: <http://www.staedtetag.de/>. La informació es troba tan sols en alemany, i l'adreça de contacte és post@staedtetag.de. Compta amb l'assessorament del Deutsche Institut für Urbanistik: <http://www.difu.de/>, amb el qual es pot contactar a pressestelle@difu.de.

A nivell de les institucions metropolitanes, cal esmentar:

– Kommunalverband Ruhrgebiet: <http://www.kvr.de/>. El lloc web de l'Associació de la Regió de Hannover només té versió en alemany. Des de la pàgina d'inici s'accedeix a un formulari per poder contactar amb l'entitat.

– Umlandverband Frankfurt: <http://www.uvf.de/>. En alemany. La pàgina <http://www.uvf.de/kontakt/kontakt.html> permet posar-se en contacte amb la institució mitjançant un formulari.

Atesa la importància de les regions (els *länder*) en assumptes de planejament, cal fer referència també als seus llocs web:

– Baden-Württemberg: <http://www.baden-wuerttemberg.de/>. El Ministeri de Transports i Medi Ambient és a <http://www.uvm.baden-wuerttemberg.de/uvm/>. I es pot contactar a l'adreça poststelle@uvm.bwl.de.

– Bayern: <http://www.landtag-bayern.de/>, la web del Parlament. Cal destacar la informació del Ministeri de Desenvolupament Regional i Medi

Ambient, a <http://www.bayern.de/stmlu/>, i amb el qual es pot contactar a l'adreça poststelle@stmlu.bayern.de.

– Berlín: En aquest cas, ens podem dirigir directament a l'Administració del Senat per al Desenvolupament Urbà, el Medi Ambient i la Tecnologia (<http://www.sensut.berlin.de/>, contacte a poststelle@senstadt.verwalt-berlin.de).

– Brandenburg: Els llocs web més importants són els del Ministeri de Desenvolupament Urbà, Habitatge i Transport (<http://www.brandenburg.de/land/mswv/index1.html>, contacte a l'adreça ruth.singer@mswv.brandenburg.de) i el del Ministeri d'Agricultura, Protecció Ambiental i Planejament Regional (<http://www.brandenburg.de/land/mlur/>, contacte amb l'adreça general pressestelle@mlur.brandenburg.de).

– Bremen: <http://www.bremen.de/info/buergerschaft/info/buerger.html> és la pàgina inicial del Parlament del *länder*, íntegrament en alemany. Es pot enllaçar amb el Senador per a la Construcció i el Medi Ambient a <http://www.bremen.de/info/bauressort/>, i contactar amb el seu Gabinet de Premsa a ksagebiel@bau.bremen.de.

– Hamburg: Els enllaços més destacats són els del Departament de Medi Ambient (<http://www.hamburg.de/Behoerden/Umweltbehoerde/>, amb l'adreça general de contacte ub@ub.hamburg.de) i el del Departament per al Desenvolupament Urbà (<http://www.hamburg.de/Behoerden/Steb/>, amb l'adreça de contacte steb@steb.hamburg.de). No hi ha disponibles versions en anglès.

– Hessen: <http://www.hessen.de/wirtschaft/html/english.htm> és la versió en anglès de la pàgina inicial del Ministeri d'Economia, Transport i Desenvolupament Urbà i Regional, l'adreça general del qual és hmvwl@wirtschaft.hessen.de. També destaca la pàgina del Ministeri de Medi Ambient (<http://www.mulf.hessen.de/>, amb l'adreça de contacte poststelle@mulf.hessen.de).

– Mecklenburg-Vorpommern: Destaquen els enllaços amb el Ministeri de Medi Ambient (<http://www.mv-regierung.de/um/>) i el d'Economia (<http://www.mv-regierung.de/wm/>). Cap d'aquests llocs disposa de versió en anglès.

–Niedersachsen: El Ministeri de Medi Ambient té lloc web a <http://www.mu.niedersachsen.de/>, amb l'adreça general de contacte: poststelle@mu.land-ni.dbp.de.

–Nordrhein-Westfalen: Cal destacar l'enllaç amb el Ministeri de Medi Ambient, Planejament Regional i Agricultura, a <http://www.murl.nrw.de/>.

–Rheinland-Pfalz: La pàgina del Ministeri de Medi Ambient és <http://www.muf.rlp.de/>, i per contactar ens podem adreçar a Poststelle@muf.rp.dbp.de.

–Saarland: En aquest cas s'haurà d'accedir a l'enllaç general de la regió, a <http://www.saarland.de/> (contacte a presse@stk.saarland.de). Des d'aquí es pot anar al lloc web del Ministeri de Medi Ambient (<http://www.umwelt.saarland.de/>), on podem contactar amb s.ballier@umwelt.saarland.de.

–Sachsen: La pàgina inicial en anglès de la regió (<http://www.sachsen.de/en/index.html>) ens ofereix diversos *links* amb informació sobre diferents assumptes. No obstant això, el Comitè per al Medi Ambient i el Desenvolupament Regional no té pàgina pròpia. L'adreça general de contacte del Govern Regional és info@freistaat.sachsen.de.

–Sachsen-Anhalt: <http://www.mwv.sachsen-anhalt.de/> és la pàgina del Ministeri d'Habitatge, Desenvolupament Urbà i Transport, mentre que a <http://www.mu.sachsen-anhalt.de/> trobem el Ministeri de Medi Ambient i Planejament Regional (contactar amb stahn@mu.lsa-net.de). Totes les pàgines estan íntegrament en alemany.

–Schleswig-Holstein: <http://www.schleswig-holstein.de/landsh/englisch.html> és la versió en anglès de la pàgina inicial del Govern Regional, que conté *links* a tots els ministeris. De tota manera, el més senzill és contactar directament amb l'adreça general presse.landesregierung@landsh.de.

–Thüringen: L'adreça URL del Ministeri de Medi Ambient és <http://www.thueringen.de/tmlnu/>, i es pot contactar mitjançant l'e-mail poststelle@tmlnu.thueringen.de. D'altra banda, també s'ha de destacar el *link* amb el Ministeri d'Economia, Treball i Infraestructures (<http://wirtschaft.th-online.de/>), amb el qual es pot contactar a mailbox@th-online.de.

2.2. Àustria⁴

Àustria és una federació de nou estats (incloent Viena) que conté aproximadament 2.300 municipis. La representació i l'elaboració de polítiques té lloc en tres nivells: federal (l'Administració central, el *bund*), estatal (l'Administració Regional, el *land*) i local (el municipi o *gemeinde*).

En general, la distribució de responsabilitats en qüestions de planejament entre els tres nivells de govern té la seva base legal fonamental en la Verfassungsgesichtshof del Tribunal Constitucional, aprovada el 1954 amb rang de Llei Constitucional. Així, els municipis són responsables del planejament de l'espai i els usos del sòl (mitjançant la figura del *land use plan*), tot comptant amb la supervisió, la regulació, les directrius i la coordinació que el govern regional (els estats) els proporciona mitjançant els State Development Plans, els Regional Development Schemes i els Sectorial Regional Plans. El Govern central no té competències generals en matèria de planejament més enllà de les seves responsabilitats sectorials, però coordina els diferents nivells de planejament mitjançant la Austrian Conference for Regional Planning (ÖROK), capacitada tan sols per fer recomanacions i en la qual es troben representats tots els nivells de govern. Cal dir, però, que malgrat que el Govern central no té poders reals en assumptes de planejament, és responsable d'aspectes que hi són relacionats, com la xarxa viària (Ministeri de Transports, Innovació i Tecnologia), la gestió dels residus o els espais naturals, per al desenvolupament dels quals no té per què seguir les directrius dels plans regionals; per tant, en la pràctica, la

⁴L'autor vol agrair els comentaris i aclariments del Dr. Friedrich Schindegger, de l'Institut Austríac d'Estudis Regionals i Planejament (Österreichisches Institut für Raumplanung), i de la professora Sylvia Zeiner, de l'Institut für Raumplanung und Ländliche Neuordnung de la Universität für Bodenkultur Wien. Per a una major informació sobre el sistema administratiu i les competències en matèria de planejament en aquest país vegeu treballs més extensos del Dr. Schindegger, com per exemple els publicats per a la UE a *Compendium of the Spatial Planning Systems*.

majoria de projectes estan subjectes a una negociació política i són duts a terme amb el consens dels diferents nivells de govern.

Per tal d'ampliar la informació sobre el sistema de planejament i les institucions esmentades, les adreces més destacades a escala nacional són:

- ÖROK: <http://www.oerok.gv.at/plan.htm>. En alemany, sense versió en anglès.
- Österreichisches Institut für Raumplanung: <http://www.oir.at/index.html>. L'Institut Austríac de Planejament. Es pot contactar a oir@oir.or.at.
- Federal Ministry of Science and Transport: <http://www.bmwf.gv.at/en/index.htm>. Amb un versió bastant extensa en anglès.
- Federal Ministry for Economic Affairs: <http://www.bmwa.gv.at/>. Tan sols en alemany. S'ha pres com a referència l'adreça electrònica d'informació general: service@bmwa.gv.at.

Pel que fa als estats, que tal com ja s'ha esmentat tenen un paper bàsic en la coordinació del planejament, no s'ha pogut tenir accés als llocs web de les autoritats de Lower Austria i Burgenland, mentre que la informació disponible de la resta de regions és la següent (tan sols es pot disposar de versions en alemany):

- Federal Province of Upper Austria: <http://www.ooe.gv.at/>. No s'ha pogut disposar de cap adreça de contacte.
- Federal Province of Salzburg: <http://www.land-sbg.gv.at/>. Contacte a: post@lad.land-sbg.gv.at.
- Federal Province of Carinthia: <http://www.kaernten.gv.at/akl/akl.htm>. Contacteu amb: AKL.Buergerservice@ktn.gv.at.
- Styrian Provincial Government: <http://www.stmk.gv.at/>. El contacte més senzill és a l'adreça del lloc web: karl.hippacher@stmk.gv.at.
- Federal Province of Tyrol: <http://www.tirol.gv.at/>. Contacte a l'oficina de serveis: landspresdienst@tirol.gv.at.
- Federal Province of Vorarlberg: <http://www.vlr.gv.at/>. Conté un llistat dels seus municipis amb adreces electròniques a

l'apartat burgenservice. El contacte es pot establir amb l'adreça: amtdvrl@vlr.gv.at.

Pel que fa als plans regionals, ha estat difícil trobar-ne informació clara i sistemàtica, tot afegint la dificultat que totes les pàgines tan sols estan disponibles en alemany. Finalment, seria molt costós fer una llista de tots els llocs web de les autoritats locals austríaques, responsables del planejament del seu territori, i és per això que s'ofereixen tan sols alguns *links* generals que poden ser interessants:

- Austrian Association of Cities on the Internet: <http://staedtebund.wien.at/>. Ofereix informació sobre les ciutats d'Austria a Internet, amb diferents *links* i alguns papers informatius. Majoritàriament en alemany. Contacte a: post@stb.or.at
- Viena: <http://www.magwien.gv.at/english/>. Amb una extensa versió en anglès.

2.3. Bèlgica

Per raons històriques, culturals, lingüístiques, econòmiques i polítiques, les regions (Brussel·les, Flandes i Valònia) tenen a Bèlgica un pes específic molt important, i en conseqüència són responsables de la majoria d'aspectes urbans i territorials. Així, al llarg de les darreres dècades, les competències han estat redistribuïdes, tot disminuint el pes relatiu del Govern central (federal) a favor dels governs regionals. D'altra banda, les atribucions de les províncies, entre el nivell federal i el local, estan limitades a tasques de control dels municipis en certs camps, de les quals informen als governs regionals.

Més concretament, durant la dècada de 1980 les tres regions belgues van rebre el testimoni de la Llei de Planejament Espacial de 1962. Des de llavors, cadascuna de les regions té capacitat per refer o substituir l'antiga legislació nacional. D'acord amb aquesta estructura, la regió de Brussel·les capital va revisar el seu sistema de planejament l'any 1991, la regió valona ha evolucionat continuadament des de la seva codificació l'any 1984, i a

Flandes encara es troba vigent una actualització del sistema de planejament de 1962⁵. Cal esmentar també que els municipis són, en el marc de la regulació de les regions, responsables de l'ordenació del seu territori, mitjançant plans estructurals i plan d'usos del sòl, que prenen diferents noms en funció de les diferents regions.

Han estat seleccionats diversos enllaços interessants:

- Belgian Federal Government: http://belgium.fgov.be/en_index.htm. El lloc web del Govern federal. Cal fer una visita a aquesta pàgina abans d'anar a d'altres servidors belgues, ja que disposa d'una base d'informació molt completa.

- Secretari d'Estat per a l'Energia i el Desenvolupament Sostenible, de la Delegació del primer ministre per a la Mobilitat i el Transport: http://belgium.fgov.be/en_index.htm.

- Federal Planning Bureau: <http://www.plan.fgov.be/en/welcome.stm>. És una agència pública del Govern central, dependent del Ministeri d'Economia i del primer ministre belga. Disposava d'una pàgina molt completa en francès, anglès i neerlandès. Per contactar amb la institució, cal dirigir-se a: webmaster@plan.be.

- Vlaamse Overheid: <http://www.vlaanderen.be/>. La pàgina del govern de la regió de Flandes. Versió en anglès. Podem contactar amb ells a: info@flanders.be.

- Vlaams Parlement: <http://www.vlaamsparlement.be/>. Pàgina del Parlament flamenc. En neerlandès, amb breus presentacions en anglès, francès, alemany i espanyol. Hi ha una adreça general de contacte: algemeen@vlaams-parlement.be.

- Carrefour de la région valona: <http://www.wallonie.be/>. La pàgina web del Govern de Valònia. Serà de gran interès conèixer el Ministeri d'Ordenació del Territori, Urbanisme i Medi Ambient. Hi ha un enllaç amb la Direcció de Planificació Local i, dintre d'aquesta, amb la

Direcció General d'Ordenació del Territori: <http://mrw.wallonie.be/dgatlpl/dgatlpl/> (en francès) amb la qual es pot contactar a: h.vellande@mrw.wallonie.be.

- Regió Brussel·les capital: <http://www.brussel.irisnet.be/index.htm>. La pàgina oficial de la regió de Brussel·les permet accedir a la informació en anglès, francès, neerlandès i alemany. Hi ha un *link* amb el Projecte Regional d'Afectació de Sòl de la Regió de Brussel·les (PRAS): <http://pras.irisnet.be/FR/home.htm>.

- Communauté Française de Belgique: <http://www.cfwb.be/>. El lloc oficial de la Comunitat Francesa de Bèlgica, en francès. Per contactar: administrateurWeb@cfwb.be. No té organismes específics dedicats al planejament.

- Die Deutschsprachige Gemeinschaft Belgiens: <http://www.dglive.be/>. La pàgina de la comunitat de parla alemanya de Bèlgica, només en alemany. Podem contactar amb el gabinet del ministre-president a: Kab.lambertz@dgo.be.

Tot i el reduït pes específic de les províncies en qüestions de planejament, pot ser interessant disposar de les seves adreces electròniques, un llistat de les quals es pot trobar a: http://belgium.fgov.be/links/en_index.htm. Igualment, moltes de les comunes amb pàgina web es troben llistades per regions a la mateixa adreça.

2.4. Dinamarca⁶

En virtut de la Llei de Planejament (Planning Act), els municipis són responsables del planejament municipal i local, els comtats (*counties*) del planejament regional, i el Ministeri de Medi Ambient pot influir tot aquest planejament mitjançant directives i dret de veto, tot i que normalment el que fa és negociar els interessos nacionals mitjançant recomanacions als organismes regionals i locals. Pel que fa a les iniciatives de planejament estratègic regional, l'Öres-tadsplan de Copenhague en constitueix el primer i únic exemple.

⁵Per a una informació més completa vegeu EU *Compendium of spatial planning systems and policies: Belgium*.

⁶Volem agrair els comentaris que, sobre el cas de Dinamarca, ha aportat Henrik W. Jensen.

Per tal d'obtenir informació més detallada destaquen els enllaços següents:

- Ministry of Environment and Energy: <http://www.mem.dk/ukindex.htm>. Tal com s'ha esmentat, el ministeri amb major influència sobre l'ordenació del territori. L'adreça general de contacte és: mem@mem.dk. Dintre d'aquest ministeri, en aquest cas té una especial rellevància el Departament de Planejament (Department of Spatial Planning), que és l'autoritat nacional encarregada del planejament i la seva coordinació, directament lligat al Departament del Ministeri de Medi Ambient.
- National Environmental Research Institute: http://www.dmu.dk/index_en.htm. Assessora al Ministeri de Medi Ambient. L'adreça de contacte general és: webmaster@dmu.dk.
- Association of County Councils in Denmark: <http://www.arf.dk/english/default.asp>. L'associació que representa els interessos dels 14 comtats danesos. L'adreça de contacte és: arf@arf.dk.

2.5. Espanya

Els governs regionals (comunitats autònomes) són responsables del planejament urbà i territorial, en el marc de la Llei del Sòl formulada pel Govern central, que marca les directrius pel que fa als drets de propietat del sòl i la seva qualificació urbanística. No obstant això, i tot i que els municipis necessiten l'aprovació del govern regional, aquests tenen potestat per dur a terme les propostes d'ordenació del seu territori, i de fet elaboren els plans urbanístics.

A continuació es presenten els *links* de les comunitats autònomes, tot fent especial atenció a les pàgines dels organismes implicats més directament en el planejament. En alguns casos, la manca d'informació rellevant fa que no aparegui l'enllaç amb la comunitat autònoma.

- Andalusia: L'organisme encarregat del planejament és la Conselleria d'Obres Públiques i Transports (<http://www.copt.junta-andalucia>

[.es/Indexnet.htm](http://www.junta-andalucia.es/Indexnet.htm)), i més concretament la Direcció General d'Ordenació del Territori (sense pàgina web).

- Aragó: Cal destacar l'enllaç amb el Departament d'Obres Públiques, Urbanisme i Transports (<http://www.aragob.es/sid/departamentos/depord.htm>), i en especial la Unitat de Documentació Territorial, amb la qual es pot contactar a l'adreça docuterr@aragob.es.

- Astúries: Cal fer especial atenció a la pàgina de la Conselleria de Foment (<http://www.fomento.asturias.org/>), contacte general a fomento@asturias.org.

- Canàries: Els encarregats de la gestió urbanística i territorial són la Conselleria de Política Territorial i Medi Ambient (de la qual es pot obtenir informació a <http://www.gobcan.es/agenda/html/conpol.htm>), i la Direcció General d'Ordenació del Territori (<http://www.gobcan.es/agenda/html/digeorte.htm>). Per contactar, s'haurà de recórrer a l'adreça general sugerencias@www.gobcan.es.

- Cantàbria: <http://www.cantabria.org/> és la web oficial del Govern de Cantàbria, on es troba l'enllaç amb la Conselleria de Medi Ambient i Ordenació del Territori (<http://www.medioambientecantabria.org/>), amb la qual podem contactar a cma-cantabria@mundivia.es.

- Castella i Lleó: <http://www.jcyl.es/jcyl/> és la pàgina general, des d'on s'accedeix a la Conselleria de Foment (<http://www.jcyl.es/jcyl/cf/>) i a la Direcció General d'Habitatge, Urbanisme i Ordenació del Territori (<http://www.jcyl.es/jcyl/cf/dgvuot/>), amb la qual es pot contactar mitjançant l'adreça consultas.internet@www.jcyl.es.

- Castella-la Manxa: <http://www.jccm.es/default.htm>, des d'on es pot accedir a la Conselleria d'Obres Públiques (amb la qual ens podem posar en contacte a gabinete.obraspublicas@jccm.es).

- Catalunya: L'organisme encarregat de l'ordenació del territori és el Departament de Política Territorial i Obres Públiques (<http://www.gen-cat.es/ptop/>), amb el qual es pot contactar a través de la pàgina-formulari <http://www.gen-cat.es/ptop/frabust.htm>.

- Ceuta: <http://www.ciceuta.es/cac.htm> és la

pàgina inicial del Govern de la ciutat autònoma. No disposa de *links* específics dedicats al planejament, per la qual cosa s'haurà de contactar, per exemple, amb el gabinet de premsa, a premsa@ciceuta.es.

–Extremadura: Des de l'adreça general es pot accedir a les diferents conselleries, entre les quals es troba la d'Habitatge, Urbanisme i Transports (<http://www.juntaex.es/consejerias/vut/home.html>), amb la qual es pot contactar directament a la bústia del conseller, a consejero@vut.juntaex.es, o mitjançant la seva Direcció General d'Urbanisme, Arquitectura i Ordenació del Territori (<http://www.juntaex.es/consejerias/vut/dgu/au05.htm>, dguot_juntaex@arrakis.es).

–Illes Balears: Ens haurem d'adreçar a la Conselleria d'Obres Públiques, Habitatge i Transports i, en concret, a la Direcció General d'Ordenació del Territori. Per contactar amb aquests departaments, ens podem adreçar a la pàgina-formulari <http://www.caib.es/sac1.htm>, o al gabinet de premsa, a premsa@informa.caib.es.

–Madrid: <http://www.comadrid.es/>. L'organisme encarregat de la planificació i ordenació urbanística i territorial és la Direcció General d'Urbanisme i Planificació Regional de la Conselleria d'Obres Públiques, Urbanisme i Transports.

–Múrcia: Els diferents organismes de l'Administració, entre els quals els dedicats a la política territorial i les obres públiques, es presenten a <http://www.carm.es/admin/>. Es pot contactar amb el webmaster@carm.es.

–País Basc: Cal destacar la Conselleria d'Ordenació del Territori, Habitatge i Medi Ambient i, dintre d'aquesta, la Direcció d'Ordenació del Territori, amb la qual es pot contactar a l'adreça ml-garagalza@ej-gv.es.

–La Rioja: A la Conselleria d'Obres Públiques, Transports, Urbanisme i Habitatge trobem la Direcció General d'Urbanisme i Habitatge, amb la qual es pot contactar mitjançant l'adreça dg.urbanismo.oopp@larioja.org.

–València: L'organisme encarregat del planejament és la Conselleria d'Obres Públiques, Urbanisme i Transports, que no disposa de web

pròpia ni adreça de contacte, per la qual cosa haurem de fer clic, des de la pàgina principal, a l'opció "info", mitjançant la qual es pot contactar amb l'Administració via formulari.

També cal esmentar la possibilitat d'accedir a les pàgines de l'Administració local (províncies i municipis). Malauradament, a causa de l'elevat nombre de municipis (més de 8.000) i províncies (50), no es podrà fer un llistat exhaustiu, però tot i així, la recerca es pot ampliar, entre d'altres, amb l'eina <http://www.politicalresources.net/spain/spain34.htm>.

2.6. Finlàndia⁷

Finlàndia està dividida administrativament en tres nivells de govern: els estats, els districtes i els municipis. Entre aquests nivells, els districtes han estat tradicionalment bastant febles, i de fet el seu nombre s'ha reduït recentment a favor d'un nivell de govern intermedi que funciona paral·lelament, els consells regionals (19, constituïts per representants electes dels municipis), amb els quals comparteixen certes responsabilitats en matèria de planejament.

A escala nacional, hi ha dos ministeris que exerceixen tasques de direcció i supervisió en relació amb temes de planejament. El Ministeri de Medi Ambient té responsabilitat sobre el planejament territorial i els aspectes ambientals, mentre que el d'Economia promulga la Llei del Sòl i el Planejament (l'última versió de la qual va ser aprovada el gener de 1999 i va entrar en vigor a principis de l'any 2000). D'altra banda, el Ministeri de l'Interior s'ocupa de la política urbana i regional i és encarregat de la Llei de Desenvolupament Territorial. Finalment, el Ministeri de Trànsit i Comunicacions té un pes específic important en relació amb les decisions en matèria de xarxa viària. Més enllà d'aquestes competències, no hi

⁷Volem agrair els comentaris i les aportacions de la professora Terttu Pakarinen, de l'Institute of Urban Planning and Design, del Departament d'Arquitectura de la Tampere University of Technology, i de la Sra. Tiina Tihlman, de l'Associació Finlandesa d'Autoritats Locals i Regionals.

ha cap organisme ni agència que centralitzi els assumptes de planejament. A escala regional, el planejament segueix les regulacions dels diferents ministeris, i necessita la seva aprovació.

Ara bé, cal destacar que a Finlàndia els municipis tenen un paper fonamental en el planejament, i de fet, des de l'any 2000, aquells poden decidir de manera independent, sempre que respectin les lleis nacionals, sobre el planejament general (Master Plan) i detallat del seu territori, i a la vegada són els encarregats de preparar aquest planejament i implementar-lo.

Cal recordar, no obstant l'anterior, que Finlàndia és un país on el procés d'urbanització encara s'està desenvolupant amb força (tot i que actualment està experimentant una onada important d'expansió urbana, després de la que va haver a les dècades de 1960 i 1970), per la qual cosa les regulacions pel que fa a la política urbana són, tot i gaudir d'una llarga tradició, relativament recents. En resum doncs, cal dir que els municipis són la base de l'estructura administrativa local, i proveeixen a la població d'educació, sanitat i serveis socials, gràcies al principi de suficiència financera que els garanteix la Constitució. Els comtats, per la seva banda, són governats pels consells regionals (Regional Councils), compostos per les autoritats municipals, i als quals van ser atribuïdes bona part de les competències en matèria de política regional. En aquest sentit, els consells regionals són els responsables del desenvolupament regional i el planejament. Existeix també una autoritat metropolitana, el Consell Metropolità de Hèlsinki (Metropolitan Area Council, que s'ocupa, per llei, del transport públic, la gestió de residus i el reciclatge), i a més, han sorgit diverses iniciatives de col·laboració entre els diferents municipis de la regió de Hèlsinki, com per exemple la Helsinki Metropolitan Development Corporation Ltd. Per les qüestions relacionades amb les polítiques urbanes, el Ministeri de l'Interior va constituir el 1995 un Grup de Política Urbana a Finlàndia (Finnish Urban Policy Group), el qual va proveir un informe i va deixar pas a un nou grup establert el 1996. Tot i així, en relació amb les polítiques urbanes, la tendència sembla molt orientada cap a un debat sectorial dels diferents assumptes.

En primer lloc, cal fer referència als enllaços de les institucions relacionades amb el planejament en el Govern central:

- Ministeri de Medi Ambient: <http://www.vyh.fi/eng> és la pàgina inicial de l'exhaustiva versió anglesa. A la pàgina <http://www.vyh.fi/eng/landuse/> podem trobar informació extensa i actualitzada sobre el sistema de planejament.

- Ministeri de l'Interior: <http://www.intermin.fi/paasive.html>. La web del ministeri conté informació sobre la política regional a <http://www.intermin.fi/eng/regional/national.html>, on es poden trobar, a més, enllaços amb el Committee for Urban Policy (<http://www.intermin.fi/suom/urbanpolicy/engl/>), que ofereix molta informació sobre les polítiques urbanes a Finlàndia, molt ben organitzada.

- Comitè de Medi Ambient: s'hi pot accedir des de l'adreça general del Parlament finlandès: <http://www.eduskunta.fi/>.

- Comitè de Transports i Comunicacions: a la mateixa adreça de l'anterior comitè.

A escala regional i local destaquen els següents links. Bona part de les regions contenen enllaços amb els seus municipis:

- Association of Finnish Local and Regional Authorities: <http://www.kuntaliitto.fi/indexeng.htm>. Proporciona informació molt completa (en anglès) sobre l'Administració local i regional a Finlàndia, tot explicant les seves competències en matèria de planejament regional. Ofereix, a més, *links* amb tots els Regional Councils. La seva adreça general de contacte és info@kuntaliitto.fi.

A nivell metropolitana, a l'àrea de Hèlsinki trobem:

- Helsinki Metropolitan Area Council: <http://www.ytv.fi/english/index.html>. La versió en anglès és força extensa, tot abastant els diferents àmbits d'actuació de la institució. Podem contactar amb l'adreça general ytv@ytv.fi.

- Helsinki Metropolitan Development Corporation: <http://www.hel.fi/yritys/avain/SVENSKA/hnyck7.htm>. Íntegrament en suec. Cal contactar amb l'adreça general hmdc@hmdc.fi.

2.7. França⁸

A França ens trobem amb quatre nivells de govern: el municipi (més de 36.500 en tot el país), el departament (al voltant de 100), la regió (26) i l'estat central. Els municipis (*communes*) són responsables del planejament urbà des del 1984, per la qual cosa a les àrees metropolitanes més importants existeixen les Agències d'Urbanisme dels Municipis, tot havent-se de coordinar amb d'altres entitats locals quan l'ordenació del territori ho requereixi. No obstant això, un organisme important de l'ordenació del territori és la Delegació per a l'Ordenació del Territori i l'Acció Regional (*Délégation à l'Aménagement du Territoire et à l'Action Régionale*, DATAR), que depèn directament del primer ministre i està inscrit al Ministeri d'Ordenació del Territori i Medi Ambient⁹. Malgrat que aquest organisme no té representació regional o departamental, s'ha dotat en certs casos d'una sèrie d'institucions específiques, entre les quals destaquen els Organismes Régionaux d'Études d'Aires Métropolitaines (OREAM) per a les vuit àrees urbanes anomenades "ciutats d'equilibri", encarregats d'establir polítiques territorials prioritàries per aquestes grans àrees, centrades principalment en les grans infraestructures de transport (autopistes, TGV, etc.) i el planejament regional. Hi ha, però, un gran nombre d'institucions amb pes específic en l'ordenació del territori a França (com més tard veurem en fer referència als llocs web), i així, trobem, entre d'altres:

- El Comitè Interministerial per a la Política Regional i l'Ordenació del Territori (CIADT, Comité Interministériel d'Aménagement et de Développement du Territoire), coordinador de les accions dels diferents ministeris.
- El Consell Nacional d'Ordenació i Desenvolupament del Territori (Conseil National de l'Aménagement et du Développement du

Territoire, CNADT), un comitè d'experts, representants locals i agents econòmics presidit pel primer ministre.

– El Comitè Econòmic i Social Regional (Comité Économique et Sociale Régional), òrgan consultiu i d'assessorament.

D'altra banda, la nova Llei d'Ordenació i Desenvolupament del Territori preveu per a cada regió una Conferència Regional d'Ordenació i Desenvolupament del Territori (*Conférence Régionale de l'Aménagement et du Développement du Territoire*). En el cas de la regió d'Île-de-France, atesa la seva importància, trobem també l'Institut d'Ordenació del Territori i Urbanisme de la regió Île-de-France (*Institut d'Aménagement et d'Urbanisme de la Région Île-de-France / IAURIF*, fundació reconeguda d'utilitat pública i el centre més important del país pel que fa a informació i documentació en el camp de l'ordenació del territori i l'urbanisme) i l'Agència Urbanística i Tècnica de la Regió de París (*Agence Foncière et Technique de la Région Parisienne / AFTRP*).

Per ampliar la informació sobre el planejament a França, els enllaços més importants del Govern central són els següents:

- Ministère de l'Aménagement du Territoire et de l'Environnement: <http://www.environnement.gouv.fr/>. La pàgina inclou diversos *links* amb les institucions del ministeri relacionades amb l'ordenació del territori, com el Comitè Interministériel à l'Aménagement du Territoire (CIADT) i Conseil National d'Aménagement et de Développement du Territoire (CNADT).
- Délégation à l'Aménagement du Territoire et à l'Action Régionale: <http://www.datar.gouv.fr/>. Tal com abans s'ha comentat, és un servei del primer ministre a disposició del Ministeri d'Ordenació del Territori i Medi Ambient. El lloc web és molt complet. Podem contactar amb info@datar.gouv.fr, o també amb un organisme adscrit, el Consell Nacional per a l'Ordenació i el Desenvolupament del Territori (CNADT), a cnadt@datar.gouv.fr.
- Centre d'Études sur les Réseaux des Transports, l'Urbanisme et les Constructions

⁸Volem agrair els comentaris del professor Jean-Michel Deleuil, de l'Equip de Desenvolupament Urbà del Departament d'Enginyeria Civil i Urbanisme de l'INSA de Lyon.

⁹Tot i aquesta importància, darrerament el seu nivell d'influència s'ha limitat apreciablement, circumscriuint-se actualment tan sols a tasques de suport per als àmbits més rurals dels territoris.

Publiques: <http://www.certu.fr/>. Centre d'estudis que depèn del Ministeri d'Equipaments, Transports i Habitatge. Podem contactar amb l'oficina de relacions internacionals (inter@certu.fr) o amb el seu servei d'urbanisme (urb@certu.fr).

–Comissariat Général du Plan: <http://www.plan.gouv.fr/> i adreça general mcgorju@plan.gouv.fr. Organisme d'assessorament del Govern, que a la vegada compta amb el concurs d'altres instituts tècnics, com el Centre d'Estudis Prospectius i Informacions Internacionals (CEPII, a <http://www.cepii.fr/>, amb l'adreça general WEBMASTER@CEPII.FR), el Centre d'Estudis Prospectius d'Economia Matemàtica Aplicats a la Planificació (CEPRE-MAP, a <http://www.cepremap.cnrs.fr/>).

–Institut Française de l'Environnement: <http://www.ifen.fr/>, dependent també del Ministeri d'Ordenació del Territori i Medi Ambient. Contacte amb l'adreça general: ifen@ifen.fr.

A escala regional, els llocs web dels consells contenen normalment informació sobre el planejament territorial (Plan Régional, que es concreten en els Contrat du Plan), i és important esmentar les Direccions Generals de la Indústria, la Recerca i el Medi Ambient (DRIDE, Direction Régionale de l'Industrie, de la Recherche et de l'Environnement). D'altra banda, cal destacar també els enllaços amb els Parcs Naturals Regionals (Parc Naturel Régional).

2.8. Grècia

Fins fa molt poc, el Govern central era el principal responsable del planejament i l'ordenació del territori a tots els nivells, mentre que a escala local les atribucions són molt limitades, i així, només les prefectures (un equivalent de les províncies creat l'any 1995, elegides a nivell local) tenen certes responsabilitats en el planejament, mentre que els municipis tan sols reben competències en aquest camp de manera excepcional. No obstant això, el nivell local encara no ha pres responsabilitats efectives en assumptes de planejament. La dècada de 1970, l'organisme encarregat de la formulació de la

política d'ordenació del territori, així com de l'elaboració i l'aprovació dels plans nacionals i regionals, era el Consell per al Planejament Espacial i el Medi Ambient, coordinat per l'actual Ministeri d'Economia. En la dècada de 1980, les Agències de Reestructuració Urbana es van ocupar de donar un marc de referència al planejament de les ciutats, que es concretà en els General Urban Plans i les Urban Development Control Zones. Per a les grans ciutats, Atenas i Tessalònica, s'elaboraren *master plans* (Rithmistiko Schedio) i es van constituir les Organitzacions per al Planejament i la Protecció del Medi Ambient de les metròpolis, sota els auspicis del Ministeri de Medi Ambient.

En aquest cas, la informació disponible a Internet és molt escassa i únicament en grec.

2.9. Irlanda

El Departament de Medi Ambient del Govern central és especialment influent en relació amb el desenvolupament del territori, tot i que les autoritats locals tenen també un bon nombre de responsabilitats, sobretot pel que fa a l'habitatge, el transport, la gestió de l'aigua i el medi ambient, i són a més responsables de la formulació i la revisió dels plans de desenvolupament. Tot i així, atès que el sistema de govern és encara bastant centralitzat, el finançament de les autoritats locals en aquest camp depèn molt del Departament de Medi Ambient. Cal destacar també que els governs regionals, creats el 1995, hauran de fer importants tasques de coordinació de les iniciatives que s'hagin de dur a terme al seu territori. Les àrees urbanes més rellevants són, en ordre d'importància, Dublín, Cork, Limerick, Galway i Waterford.

En síntesi, però, el planejament a Irlanda és una qüestió eminentment local, i així, tot i que les Lleis de Planejament 1963-1993 atribueixen certes responsabilitats al Ministeri de Medi Ambient i a An Bord Pleanála (òrgan d'apel·lació en matèria de planejament), deleguen les poders més significatius en les 88 autoritats locals de planejament.

En el Govern central, el link més rellevant és:

– Department of the Environment and Local Government: <http://www.environ.ie/main.html>, press_office@environ.ie. A l'interior del lloc web trobem diversos apartats amb molta informació, entre la qual hi ha la referida a les institucions que representen als organismes locals: el General Council of County Councils (GCCC, l'adreça de contacte és info@gccc.ie), la Association of Municipal Authorities of Ireland (AMA), Local Authority Members Association (LAMA), i el County and City Managers' Association (CCMA).

Cal tenir en compte també l'enllaç:

– Dublin Regional Authority: <http://www.itw.ie/dra/>. L'adreça general de contacte és: dra@itw.ie.

2.10. Itàlia

Les ciutats metropolitanes (Torí, Milà, Venècia, Gènova, Bolònia, Florència, Roma, Nàpols, Bari i Cagliari) tenen assignades funcions d'ordenació del territori, trànsit, gestió i proveïment d'aigua i energia i serveis urbans, mentre que el Govern central té un paper coordinador i de control, sobretot mitjançant el Ministeri de l'Interior i la Delegació d'Àrees Urbanes del Ministeri d'Obres Públiques (amb el Departament per a les Àrees Urbanes), però també dels ministeris de Transport, Medi Ambient, Cultura i Afers Socials. En aquest sentit, a Itàlia va estar vigent durant un llarg període de temps (des dels anys quaranta fins als noranta del segle xx) el Piano Regolatore Generale (PRG), el principal instrument de planejament per al conjunt del país, que regulava detalladament els usos del sòl; la creació de les *regioni* el 1970 i la corresponent descentralització de responsabilitats (també en matèria de planejament urbà i territorial) no va comportar canvis importants en el sistema de planejament. L'any 1990 s'estableixen les ciutats metropolitanes (*città metropolitana*, amb autoritats específiques de gestió), que s'ocupen del planejament general del seu àmbit (*piano territoriale di coordinamento*, més orientat a l'estratègia), mentre que els municipis es responsabilitzen del planejament urbanístic tradicional.

Pel que fa al Govern central, destaquen els *links* dels següents organismes i institucions:

– Direzione Generale dell'Amministrazione Civile: <http://195.120.182.34/>, Direcció General d'Administració Civil del Ministeri de l'Interior.

– Direzione Generale della Difesa del Suolo: <http://www.llpp.it/>, Direcció General de la Defensa del Sòl, al Ministeri d'Obres Públiques. La pàgina ens informa sobre les competències, estructura i activitats de la institució, així com de la legislació relacionada amb la seva activitat. L'adreça de contacte és dfs@mbox.llpp.it.

– Ministero dell'Ambiente: <http://www.minambiente.it/home1.htm>, la pàgina del Ministeri de Medi Ambient. L'adreça general de correu és mincom@comunicazioni.it.

– Ministero per i Beni e le Attività Culturali: <http://www.beniculturali.it/index.asp>. Podem contactar amb l'Oficina de Relacions Internacionals, a l'adreça cutillo@beniculturali.it.

Les ciutats, com dèiem, tenen la responsabilitat pel que fa a diversos aspectes de la planificació del seu territori. A continuació es presenten els *links* d'autoritats provincials de les principals ciutats:

– Torí: <http://www.provincia.torino.it/htdocs/index.htm>, el *link* de la província. L'enllaç amb els assumptes territorials és a http://www.provincia.torino.it/htdocs/ter_tras.htm. Per contactar, cal adreçar-se al e-mail general helpweb@provincia.torino.it.

– Milà: <http://www.provincia.milano.it/> és la pàgina inicial de la província, amb l'adreça general provincia@provincia.milano.it. Una de les pàgines més interessants és la que es refereix al Pla Territorial de Coordinació Provincial (Piano Territoriale di Coordinamento Provinciale, <http://www.provincia.milano.it/territor/ptcp/index.html>, amb el qual es pot contactar a l'adreça p.territoriale@provincia.milano.it). Cal destacar també entre les activitats de la província, les seves accions en qüestions de medi ambient (<http://www.provincia.milano.it/guida/territor/index.htm>, ambiente@provincia.milano.it), cultura (<http://www.provincia.milano.it/cultura/index.htm>,

r.bugnoli@provincia.milano.it), i transports (<http://www.provincia.milano.it/trasport/index.htm>).

– Venècia: <http://www.provincia.venezia.it/>, contactar amb l'adreça urp@provincia.venezia.it. És especialment interessant la pàgina del Sector de Planificació Territorial i Urbanística (Settore Pianificazione Territoriale e Urbanistica, <http://www.provincia.venezia.it/ptp/>, ptp@provincia.venezia.it).

– Gènova: <http://www.provincia.genova.it/> és la pàgina principal de la província, i <http://www.provincia.genova.it/territorio.htm> és la que es dedica als assumptes territorials. En aquest cas es pot contactar amb cepollina@mbox.provincia.genova.it, o amb l'adreça general de servei info@mbox.provincia.genova.it.

– Bolònia: L'adreça web de la província és <http://www.provincia.bo.it/>, i es pot contactar a urp@provincia.bologna.it, o més concretament, amb el servei de planificació territorial (sopt@provincia.bologna.it) o el servei de planificació urbanística (urbanist@provincia.bologna.it). Cal destacar igualment la pàgina de l'Oficina Metropolitana (<http://cst.provincia.bologna.it/metro.html>).

– Florència: <http://www.provincia.firenze.it/>, amb l'adreça general webmaster@provincia.fi.it. Una de les pàgines més destacades és la del Sector de Planificació Territorial (Settore Pianificazione Territoriale, a <http://www.provincia.firenze.it/urbanistica/index.htm>), amb el qual podem contactar a urbanistica@provincia.fi.it.

– Roma: <http://www.provincia.roma.it/>, el lloc web oficial de la província de Roma. Podem contactar amb l'oficina de relacions externes a l'adreça URP@provincia.roma.it.

– Nàpols: <http://www.provincia.napoli.it/>, el web general, o <http://www.rcm.napoli.it/provincia/>, el que correspon a la ciutat metropolitana. Ni la Direcció del Pla Territorial ni la Direcció d'Urbanística i Planificació Municipal disposen de pàgines web ni d'adreces d'e-mail, per la qual cosa ens haurem de posar en contacte amb l'adreça general de relacions externes: urp@provincia.napoli.it.

– Bari: En el cas de Bari, ens haurem de referir a la regió de Puglia, ja que no ha estat possible trobar cap pàgina de la província de Bari. En

concret, cal destacar la pàgina dedicada al planejament territorial de la regió (<http://www.regione.puglia.it/assprogrammazione/>). També es pot visitar la web del municipi de Bari (<http://www.comune.bari.it/>).

– Cagliari: <http://www.provincia.cagliari.it/>, pàgina web oficial de la província, que conté l'adreça de l'oficina de relacions amb el ciutadà URP@provincia.cagliari.it. Des d'aquí s'accedeix al Servei de Programació i Planificació Territorial, que informa sobre els projectes en curs, i amb el qual es pot contactar mitjançant la seva àrea tècnica, per exemple a gcarta@provincia.cagliari.it.

Cal destacar igualment els següents *links* relacionats amb l'Administració local:

– Unione delle Province d'Italia: <http://net-serv.mnet.it/upi/>. Unió de les Províncies Italianes. La pàgina encara està en construcció, però ja s'hi pot trobar força informació. Contactar amb l'adreça general upiroma@tin.it.

– Rete Telematica delle Province Italiane: <http://www.upitel.it/>. Xarxa telemàtica de les províncies, amb la qual es pot contactar a redazione@upitel.it. És una espècie de centre d'informació i trobada per aquests i altres organismes públics, sobretot de l'Administració local.

– Ancitel (Servizi in Rete per i Comuni Italiani): <http://www.ancitel.it/>. El mateix que l'anterior, però per als municipis. Parteix d'una iniciativa de l'Associació Nacional de Municipis Italians (Associazione Nazionale dei Comuni d'Italia, ANCI). Es pot contactar mitjançant degcredazione@ancitel.it.

– Rete Urbana delle Rappresentanze (RUR): <http://www.rur.it/>. La RUR. Segons la seva presentació, la Xarxa Urbana de Representants és "una associació per elaborar propostes d'innovació per a la transformació de la ciutat i el territori". L'adreça general és staff.group@rur.it.

2.11. Luxemburg

Normalment, l'Administració local pot prendre la majoria de decisions que afecten al seu nivell. No

obstant això, per tal d'evitar que les autoritats locals prenguin decisions d'impacte nacional, el Govern central, mitjançant el Ministeri de l'Interior, té capacitat per interferir en totes les decisions, i a més desenvolupa polítiques sectorials de transport, habitatge, etc.

Pel que fa als enllaços, el nombre de pàgines web dels diferents nivells de govern és força reduït, i així, tan sols destaca l'adreça de la ciutat de Luxemburg (<http://www.luxembourg-city.lu/>, contacte amb adm.communale@luxembourg-ville.lu). En aquest sentit, l'Administració central és present a Internet amb diverses pàgines web dels ministeris, però no el Ministeri de l'Interior (el que ens interessa des del punt de vista del planejament), i d'altra banda, l'Administració local es troba representada per uns quants *links* de ciutats, però sense cap pàgina a partir de la qual es pugui accedir a la majoria d'aquestes (associacions de municipis, pàgines de servei a l'Administració local, etc.).

2.12. Països Baixos¹⁰

El Ministeri d'Habitatge, Planejament i Medi Ambient està estretament lligat al planejament del territori, i publica l'*Informe Nacional sobre Planejament* cada 10 anys des de 1960. Aquest informe és el marc de referència per al planejament municipal (que normalment duen a terme les autoritats locals) i, en general, per l'ordenació del territori; actualment, es troba vigent el VINEX (Vierde Nota Extra, Fourth Report on Physical Planning Extra). D'altra banda, el Ministeri de l'Interior va establir el 1994 una Delegació Ministerial per a les Grans Ciutats, que s'encarrega de coordinar les polítiques adreçades a les grans àrees urbanes.

Els *links* més destacats són els següents:

- Ministeri d'Habitatge, Planejament i Medi Ambient: <http://www.minvrom.nl/minvrom/>.
- Ministeri de l'Interior: <http://www.minbzk.nl/>. Íntegrament en neerlandès. Es pot contactar a

¹⁰L'autor vol agrair els aclariments de la senyora Mandy van de Sande, de l'Urban Planning Group de la Eindhoven University of Technology.

través d'un formulari al qual s'accedeix des de la pàgina principal.

– VINEX ON SITE: <http://www.archined.nl/vinexonsite/manifestatie/english.html>, pàgina dedicada al debat al voltant del planejament a Holanda. Conté informació resumida en anglès.

Seria bastant extens llistar els enllaços disponibles amb totes les autoritats locals, i així, en cas que es vulgui contactar amb els municipis o les províncies, s'hi pot accedir (i en general a totes les adreces de les institucions públiques) des de <http://www.gksoft.com/govt/en/nl.html>.

2.13. Portugal¹¹

Els municipis no tenen pràcticament responsabilitats en qüestions de planejament, i així, tot i que duen a terme els plans locals, aquests han de ser ratificats pel Govern central, que a més es fa càrrec del planejament regional. El Ministeri de Planificació y Administració del Territori és el responsable de l'ordenació del territori i elabora el Pla Nacional de Desenvolupament Regional; d'altra banda, d'aquesta institució depenen les Comissions de Coordinació Regional (CCR, Comissão de Coordenação Regional, per a les set regions del país, cinc continentals —Norte, Centro, Lisboa e Vale do Tajo, Alentejo i Algarve— i dues insulars —Açores i Madeira), encarregades, entre d'altres funcions, de l'elaboració dels Plans Regionals d'Ordenació del Territori (Planos Regionais de Ordenamento do Território/PROT).

Aquests PROT són elaborats pels serveis descentralitzats de l'Administració central i aprovats pel govern.

Pel que fa a la informació en línia, destaquen els enllaços següents:

¹¹Volem agrair les aportacions realitzades des de la Direcció General de Planejamnet Territorial i Desenvolupament Urbà del Ministeri d'Equipaments, Planejament i Administració del Territori (MEPAT) del Govern portuguès.

– Ministeri d'Equipaments, Planejament i Administració del Territori (Ministério do Equipamento, do Planeamento e da Administração do Território, MEPAT): <http://www.min-plan.pt/>. Entre els seus organismes més destacats cal assenyalar els enllaços de la Direcció General d'Ordenació del Territori i Desenvolupament Urbà (<http://www.dgotdu.pt/>, contacte a dgotdu@dgotdu.pt), el Departament de Prospectiva i Planejament (<http://www.dpp.pt/>, contacteu a dpp@dpp.pt), i la Direcció General de Desenvolupament Regional (<http://www.min-plan.pt/dgdr/>, dgdr.inter@mail.telepac.pt)

– Direcció General d'Estudis i Planejament de les Açores (DREPA): <http://www.drepa.raa.pt/>. Ofereix informació sobre els plans regionals i informació socioeconòmica en general. Només en portuguès. Cal contactar amb l'adreça drepa@drepa.raa.pt.

– Comissió de Coordinació de la Regió Centre (Comissão de Coordenação da Região Centro): <http://www.ccr-c.pt/CCRC/>. Conté àmplia informació sobre els plans de desenvolupament regional del territori. L'adreça de contacte pot ser jbs@ccr-c.pt.

– Comissió de Coordinació de la Regió d'Alentejo: <http://www.ccr-alt.pt/>, on s'ofereix informació sobre el desenvolupament regional, tot i que tan sols en portuguès. Es pot contactar amb l'adreça general: armando@ccr-alt.pt.

– Comissió de Coordinació de la Regió de Lisboa i la Vall del Tajo: <http://www.ccr-lvt.pt/home.html>. Conté informació tant de la planificació territorial com de la planificació estratègica de la regió, a més d'enllaços amb fons bibliogràfics i informació general sobre la regió. Íntegrament en portuguès. L'adreça general de correu electrònic és ccrlvt@ccr-lvt.pt.

– Comissió de Coordinació de la Regió Nord: <http://www.ccr-n.pt/>. Igual que en la majoria dels casos, el lloc web conté molta informació (incloent enllaços amb tots els seus municipis), però no disposa de versió en anglès. Es pot contactar a l'adreça general: norte@ccr-n.pt.

– Comissió de Coordinació de la Regió de l'Algarve: <http://www.ccr-alg.pt/>. L'adreça general ccra@ccr-alg.pt ens permet contactar.

– GURPLAM (Grupo de Urbanismo e Planeamento Municipal): <http://www-ext.lnec.pt/LNEC/DED/GURPLAM/welcome.html>, íntegrament en portuguès. L'adreça de contacte és gurplam@lnec.pt.

– Secretaria de Estado da Administração Local e do Ordenamento do Território (SEALOT): L'adreça de contacte és sealot@min-plan.pt.

– DPP (Departamento de Prospectiva e Planeamento): <http://www.dpp.pt/>, pàgina disponible només en portuguès. L'adreça general és dpp@dpp.pt.

– GEOTA (Grupo de Estudios do Ordenamento do Território e Ambiente): www.despodata.pt/geota, que conté una versió parcial en anglès. L'adreça general de contacte és geota@mail.telepac.pt.

– Associació Nacional de Municipis Portuguesos: <http://www.anmp.pt/>. Conté una breu introducció en anglès i francès. Cal contactar amb anmp@anmp.pt. Destaca la pàgina dedicada als enllaços de municipis portuguesos a Internet, que es troba a <http://www.anmp.pt/cgi-bin/anmp/selmun2?0>.

2.14. Regne Unit

El Departament de Medi Ambient és competent en matèria d'ordenació del territori i té amplis poders de direcció, control i intervenció respecte a la planificació territorial de nivell subregional i el planejament urbanístic municipal. En aquest sentit, el Royal Town Planning compleix funcions d'assessorament al Govern en matèria de planificació urbana i territorial. No obstant això, el Govern local ha tingut tradicionalment la responsabilitat de proveir un gran nombre de serveis als seus ciutadans, entre els quals es troba el planejament, malgrat que durant les dues últimes dècades s'ha donat un procés de progressiva privatització d'una bona part d'aquests serveis, amb la qual cosa la situació s'ha complicat.

D'altra banda, es produeix una absència tant de governs metropolitans com d'autoritats regionals, la qual cosa s'ha provat de resoldre mitjançant l'augment de la cooperació voluntària de les autoritats locals a escala regional, i així, avui dia, gairebé totes les regions angleses importants gaudeixen

d'associacions voluntàries on es combinen autoritats locals electes i representants privats i de la comunitat (com per exemple la SERPLAN, London and South East Regions Planning Conference, o la NRCA, Northern Region Council Association). A més, la política del Govern central ha creat un gran nombre d'organismes no electes encarregats d'aspectes sectorials (habitatge, educació, renovació urbana, etc.). Finalment, cal destacar que, a escala subregional, els consells dels comtats són responsables de la planificació estratègica¹².

Els enllaços més significatius del Govern central són els següents:

– Departament de Medi Ambient, Transport i Regions: <http://www.detr.gov.uk/>. La web conté informació sobre diversos assumptes, entre els quals es troba el planejament, a <http://www.planning.detr.gov.uk/>, on es poden trobar documents relacionats i l'adreça de contacte amb l'Oficina de Planejament Internacional: interreg@detr.gov.uk. Cal destacar igualment, entre els organismes d'aquest departament, la pàgina del Cos d'Inspectors de Planejament, a <http://www.planning-inspectorate.gov.uk/> i amb l'adreça general enquiries.pins@gt.net, i el lloc web de la Local Government Commission for England (<http://www.lgce.gov.uk/>, contacte a info@lgce.gov.uk).

– The Royal Town Planning Institute: <http://www.rtpi.co.uk/> és la pàgina inicial, i es pot contactar a online@rtpi.org.uk.

Cal destacar també els enllaços de les Oficines Regionals del Govern, i, a escala local, la web de la Local Government Association: <http://www.lga.gov.uk/>, amb la qual es pot contactar a info@lga.gov.uk. D'acord amb el que es comentava anteriorment, existeixen un gran nombre d'institucions i organismes relacionats amb el món local, a vegades públics, a vegades associacions voluntàries d'organismes públics, i en d'altres ocasions ins-

titucions amb representació de diversos agents públics i privats. En qualsevol cas, per aprofundir en interessos concrets ens podem adreçar a <http://www.gksoft.com/govt/en/gb.html>, un complet recull de les institucions governamentals al Regne Unit.

2.15. Suècia¹³

Ens trobem que, administrativament, el país està dividit en comtats (poc més de 20), de llarga tradició, en l'àmbit dels quals hi ha dues autoritats diferents: d'una banda, les delegacions del Govern central, i d'altra, els Consells del Comtat (*landsting*), elegits pels seus habitants. Els primers, l'Administració del comtat (els anomenats *kommun*), són responsables del planejament regional i de la coordinació del Govern central, el Govern del comtat i els serveis municipals, tot i que per a qüestions d'habitatge el ministeri corresponent del Govern central té també un paper rellevant; a la vegada, el *kommun* també s'encarrega de l'elaboració i la realització del planejament. Més concretament, a escala nacional trobem la figura de la Naturresurlag (NRL, de 1987), una llei que estableix les bases per a la gestió dels recursos naturals, tot oferint prescripcions sobre usos del sòl i directrius per al desenvolupament de legislació específica en matèria de planejament. D'acord amb aquest marc, el Ministeri de Medi Ambient, assistit pel Consell Nacional de l'Habitatge i l'Agència Sueca de Protecció Ambiental, té una especial rellevància en assumptes de planejament, tot i que no realitza tasques de planejament pròpiament dites. No obstant això, les responsabilitats pràctiques pel que fa al planejament recauen, en virtut de la Llei Plan- och Bygglag (1987), en els municipis, que tenen el deure d'elaborar Översiktsplan (ÖP) que abastin el seu territori, amb directrius pel que fa a usos del sòl, possibles àrees de desenvolupament, regulacions en matèria d'habitatge i la manera en què el municipi pensa tenir en compte els interessos nacionals.

¹²Per a una visió més aprofundida del sistema de planejament al Regne Unit vegeu, en aquest mateix volum, l'article del Professor David Shaw ESDP: *An English Perspective*.

¹³L'autor vol agrair els comentaris del professor Karl-Olov Arnstberg, de l'Institute for Urban Studies de la Universitat d'Estocolm.

En el cas de les tres àrees urbanes més importants (Estocolm, Goteborg i Malmö), les situacions són diverses: a Estocolm, on la regió metropolitana coincideix bastant bé amb els límits del comtat, el Consell del Comtat esdevé pràcticament una autoritat metropolitana, tot encarregant-se, entre d'altres funcions, del planejament regional; a Goteborg la situació és més complicada, ja que l'àrea urbana abasta tres comtats, i a més el municipi de Goteborg no està inscrit a cap d'ells, la qual cosa fa que el planejament regional es desenvolupi mitjançant una Associació d'Autoritats Locals, tot i que aquesta no té poder per prendre decisions sobre la regió de Goteborg; finalment, l'àrea de Malmö abasta un sol comtat, al consell del qual s'han transferit, experimentalment, les competències de planejament regional, encara que tot i així la situació és difícil, ja que hi ha la intenció de configurar una extensa regió metropolitana amb Copenhague, a Dinamarca, tot utilitzant el pont de Öresund. A més, cal destacar que el Ministeri d'Afers Interns és responsable de les polítiques urbanes, adreçades fonamentalment a les tres principals àrees urbanes.

Per la seva rellevància, cal fer especial atenció als llocs web de les autoritats municipals de les principals àrees urbanes: Estocolm, Goteborg i Malmö.

–Goteborg: <http://www.goteborg.se/>. Conté versió informativa en anglès, i es pot contactar amb l'adreça general e-redaktionen@stadshuset.goteborg.se.

–Malmö: <http://www.malmo.se/>. Disposa d'una versió en anglès i alemany, i l'adreça general és kommunstyrelsen@malmo.se o també info@malmo.se.

–Estocolm: <http://www.stockholm.se/>. El lloc web diposa també d'informació en anglès, i ofereix l'adreça de contacte webbdaktionen@stadshuset.stockholm.se.

Atesa la similitud amb el cas de Suècia i els acords que manté amb la Unió Europea, tot i no formar-ne part, cal esmentar també el cas de Noruega, on s'identifiquen bàsicament dos nivells de govern: el nivell nacional, responsable de la Planificació Nacional (National Planning) i les Directrius Nacionals (National Guidelines); i el nivell local, on

es poden diferenciar els comtats (18 *fylker*), responsables del planejament del seu àmbit territorial, i els municipis (454 *kommuner*), responsables dels plans municipals i locals (Municipal Masterplans, Local Plans i Building Development Plans)¹⁴.

Així, la responsabilitat de la planificació urbana i territorial es troba dividida entre els diferents nivells de govern i els seus organismes associats: a nivell nacional, el Ministeri de Medi Ambient exerceix un paper destacat, mentre que a nivell local els organismes més significatius són els Comuns dels Comtats (County Communes) i els municipis. Aquests últims són regits per un Consell Municipal electe per a un període de quatre anys, que és responsable dels Local Masterplans, que són la base del planejament, la gestió i el desenvolupament del municipi, i també dels Local Plans. El mateix municipi executa aquest planejament, sobretot en aquells on la dimensió poblacional garanteix una certa capacitat estructural. D'altra banda, la responsabilitat de l'elaboració i la realització dels Regional Plans recau en els Comuns dels Comtats i en els (electes) Consells dels Comtats. De tota manera, la planificació regional no es troba encara massa desenvolupada.

3. Conclusió

Tots els països de la Unió Europea regulen, en menor o major mesura, els usos del seu territori. Usualment, el govern estatal (en alguns casos els governs regionals) estableix la normativa bàsica o les directrius generals, mentre que l'administració local és, en la gran majoria dels casos, qui elabora el planejament i l'executa, sovint sota la supervisió d'alguna instància superior. En aquest sentit, les diferències entre països són relativament poc importants, com a mínim des del punt de vista del paper que hauria de tenir la Unió Europea. Per tant, cal concloure que l'estructura administrativa dels diferents països no hauria de ser un obstacle important a l'hora de progressar en l'*Estratègia Territorial*

¹⁴Volem agrair les explicacions del professor Ivar Leivestad, arquitecte del municipi de Trondheim i professor del Departament de Planejament Urbanístic i Territorial de la Universitat Noruega de Ciència i Tecnologia.

Europea. Es tractaria, en tot cas, de dur a terme una negociació política de cessió de competències o acceptació de les línies de treball dictades per la Unió, però sobre la base de realitats ja regulades.

Caldria substituir, doncs, la normativa general per directives europees, que incorporessin els instruments tècnics i jurídics necessaris, a més de línies generals que tinguessin en compte l'interès comú de la Unió, les restriccions mediambientals i la necessitat d'impossibilitar pràctiques especulatives o depredatòries del territori; i a partir d'aquest marc, que l'administració local redactés i dues a terme el planejament, amb el suport i la possible coordinació d'algun òrgan superior (preferiblement regional), però amb plena responsabilitat. Igualment, s'hauria d'establir la possibilitat que l'administració local pogués exercir les seves responsabilitats en col·laboració amb altres territoris (en el cas d'àrees metropolitanes extenses, àmbits funcionals, àmbits òptims de prestació de serveis, etc.), de manera integral o sectorial. Creiem que

aquesta estructura optimitzaria el desenvolupament i la gestió del planejament urbanístic i territorial.

Però aquest procés polític seria, sens dubte, difícil, i ara per ara, com sabem, l'ETE no és vinculant i tan sols té poder per complementar o reforçar les polítiques nacionals, mentre suggereix, amb certa prudència, que els responsables del planejament dels estats membres tinguin en consideració els objectius i les opcions polítiques de l'ETE en el desenvolupament del seu territori, que tinguin en compte la dimensió europea del planejament territorial i que intensifiquin l'intercanvi d'experiències a escala paneuropea, tot establint xarxes de coneixement, relació i programes transnacionals a nivell estatal, regional i local. Efectivament, aquestes directrius generals constitueixen un pas en la direcció adequada, però la seva efectivitat no és en absolut una tasca senzilla, atès que han de canviar inèrcies molt arrelades i establir noves pràctiques de consolidació lenta. Per tant, segurament encara haurem d'esperar un cert temps fins a poder parlar de l'entrada en vigor d'un Pla Territorial Europeu que substitueixi les normatives nacionals.